

פרשת פנחס גליון 219 • תשע"ח •

מסגרת של חכמים

אמרתו כבד אכבודך ♦ הרה"ג רבי יעקב שמואל שליט"א

מסגרת היום

אופק רכסים

7:21 ..... הדלקת נרות

5:38 ..... זריחה

סוק"ט:

8:15 ..... מג"א

8:27 ..... (מג"א 72)

9:11 ..... גר"א

10:22 ..... סו"ז תפילה (ב)

12:44 ..... חצות

7:50 ..... שקיעה

8:33 ..... צאת השבת

9:03 ..... ר"ת

שבת מברכים

מנחם אב

ראש חדש: שישי

המולד: יום שישי

בשעה 6 ו-49 דק' 8-1 חלקים

והנה, במסכת שבת (י"ז). מובא שהתגלעה מחלוקת בין הלל לשמאי, "והיה הלל יושב כל אותו היום כפוף לפני שמאי". והתבטאו חז"ל על אותו היום (למרות ענוה מופלגת זו, ודוקא בגללה) שהיה יום זה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל. ומפרש רש"י: שהיה הלל נשיא וענוותן.

מה טענה טענו ישראל כנגדו? הנה לנו אהרן הכהן שהיה עניו ושפל רוח, שעליו אמרה תורה "וראך ושמה בלבבו", וכאשר עשו העם את העגל היה צריך ללבוש עוז ותקיפות ולמחות בהם, ולא עשה זאת. יש פעמים שצריך לאחוז במידת התקיפות. פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן לבש מידת העוז ומידת הקנאה, והשיב חמת ה' מעל בני ישראל. בן בנו של אהרן שינה מדרך ההנהגה של זקנו. נשיא צריך להיות תקיף. עד כדי שאמרו בגמ' שהכנעתו של הלל לפני שמאי "היה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל".

כמו נכדו של אהרן הכהן, גם רבן גמליאל נכדו של הלל שינה מהנהגת סבו הלל, ונהג נשיאותו בתקיפות גדולה. דרש מרבי יהושע לבוא אליו ביום הכיפורים שחל לפי חשבוננו. העמידו על רגליו בביהמ"ד על שחלק עליו, עד שהיו כל העם מרננים, והורידוהו מנשיאותו. האם ר"ג היה באמת קפדן? צא ולמד מה עשה אחרי הדחתו. אומרת הגמ' (ברכות כ"ח). "ואף ר"ג לא מנע עצמו מביהמ"ד אפילו שעה אחת!!" כל הכבוד הגדול שנהג בו בזמן נשיאותו, לא היה לעצמו אלא לצורך מעמד הנשיאות. ביום שהורידוהו, תיכף התיישב ללמוד בביהמ"ד כאחד מן התלמידים!!

רבן גמליאל בן בנו של הלל שינה מהנהגת זקנו, ונהג את נשיאותו בתקיפות. לא שזז ממידת הענוה הטבועה בו, אלא הניחה בצד מחמת החובה לנהוג נשיאותו בתקיפות, ותיכף כשעבר מנשיאותו חזר למקומו, כדאיאת בסנהדרין י"א: דבתר דעברוהו לר"ג מנשיאותו "נעשה עניו". אין הכוונה שאז קנה מידת הענוה, אלא שאז יכול היה לנהוג במידת הענוה. כל התקיפות שלו נבעה מההשקפה שלו שכך צריך נשיא לנהוג - הוא השתמש בכבוד כדי לנהוג הנשיאות ברמה, כי זוהי חובתו של הנשיא.

שימוש נוסף בכבוד שיש לאדם מצאנו בגמ' סופ"ב סוכה. נכסי בעלי בתים עשירים נמסרין למלכות על שהיה סיפק בידם למחות ולא מיחו. ומבאר רש"י (כ"ט: בדיבור הראשון): "יש סיפק ביד בע"ב הללו למחות ביד עוברי עבירה שבדורם, כי דבריהם נשמעים מחמת עושרם והבריות יראים מהם". יש מי שהקב"ה נותן לו עשירות כדי שיתמוך בעניים. יש מי שהקב"ה נותן לו עשירות כדי שיכבדוהו הבריות, וע"י שיכבדוהו יהיו דבריו נשמעים למחות

"כל הכבוד הגדול שנהג בו בזמן נשיאותו, לא היה לעצמו אלא לצורך מעמד הנשיאות. ביום שהורידוהו, תיכף התיישב ללמוד בביהמ"ד כאחד מן התלמידים"

עוברים ואם לא יעשה זאת - יורידו הקב"ה מנכסיו. כי לא משתמש בעושר ובכבוד למטרה שניתנו לו!! קיבלת כבוד - שתתמש בו! תנצל אותו להשפיע על הבריות שיראים ממך, להתרחק מהעבירה. בשביל זה קיבלת את העושר והכבוד.

הלל הזקן הוא סמל הענוה, שהיה נשיא ישראל, וכשקרא אותו אדם "מי כאן הלל" ולא הקפיד כלל, ולא עוד אלא שהתפנה מעסקו והשיב על שאלותיו הטפסיות. כאשר אומר לו אותו אדם לא ירבו כמותך בישראל שהפסדת בגללך ד' מאות זוז (שבת ל"א). משיב לו הלל "כדאי הוא הלל שתאבד על ידו ארבע מאות זוז והלל לא יקפיד".

וכן מצינו בגמ' ביצה כ'. שחברו תלמידי שמאי על הלל משום בהביא עולתו במועד, ואמר להם ששלמים היא. "מרום ענותנותו היה משה מפני השלום" - רש"י. הכניע עצמו אף לפני תלמידיו של שמאי הזקן.

בלעם רצה כבוד, והרבה כבוד. חז"ל גינו אותו על כך. הבא נתבונן, ונראה שהכבוד אינו דבר פסול ביסודו, אלא שצריך לדעת איך להשתמש בו.

"כצרוור אבן במרגמה כל נותן לכסיל כבוד" (משלי כ"ו ח) - פסוק זה הזכיר מורנו הרב זצ"ל בדברים שאמר ביום הכתרתו לרב בכפר חסידים. הכסיל שמקבל כבוד, שומר אותו לעצמו מחבקו ומנשקו ואינו יכול להפרד ממנו. הרי הוא דומה למי שקושר את האבן למרגמה, ושוב אי אפשר להשליך את האבן ממקומה. וכי עבור זה הניחו האבן במרגמה? הרי כל הנחתה שם היתה כדי להשליכה ע"י המרגמה!!

המשיך מורנו הרב זצ"ל: אם נתאספו גדולי הדור הרבנים הראשיים וראשי הישיבות להכתירני ולכבדני נגד העם, אני מבין ומעריך שאין הכבוד מכוון אלי אישיותי הפעוטה לאיש צעיר ימים כמוני, אלא מטרה אחרת לגמרי יש והיא לכבד את התורה כדי שכבוד התורה יחדור ללב כל הנאספים, לנוער ולמבוגר איש ואשה שיעריכו את התורה כראוי, ויחלקו כבוד לנושאי דגל התורה. אין הכבוד לנושא, אלא לדגל הנישא בידו, והוא "דגל התורה הקדושה".

הכבוד כמו האבן במרגמה, ניתן לאדם כדי להשתמש בו. לא כדי להחזיקו אצלו.

הערה נפלאה על דרך זו מצאנו בלחם משנה בה' אבל (פי"ג ה"ו) לגבי אופן קיום מצות ניחום אבלים ע"י הכהן הגדול: על אף שכהן גדול מצד כבודו צריך להיות שונה מכל העם, ואף שהעם כולם עוברים משמאל לאבלים, הנה"ג צריך לעבור מימין האבלים, מכל מקום אין הדין כן, אלא גם הנה"ג עובר משמאל. "ואין זה זלוזל לכהן הגדול כשהוא בא לנחם האבל, שיעמוד במקום שכל המנחמים עומדים, ולשום האבל בימינו, שעי"ז הוא מכבדו ביותר ויתנחם יפה בכבוד שעושה לו".

הכהן הגדול משתמש בכבוד של עצמו כדי להגדיל את כח הניחום. כאשר הוא עומד משמאל לאבל (אף שמפאת כבודו היה ראוי שהאבל יעמוד משמאלו) הרי הוא מעביר את כבודו שלו לאבל, וכבוד זה שעושה לו הוא הניחום שלו.

להנצחות ותרומות ניתן להתקשר 054-8468706

להערות והארות ולמשלוח חומר לעורך בפקס: 153-4-653-1557

לתרומות והנצחות בטל: 054-84-68706 ובמוקד "נדרים פלוס" קרן תורתנו קוד 103

לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

לא כולם יזכו'

"וידרב ה' אל משה לאמר צו את בני ישראל לאמר את קרבני לחמי לאשי וכו' כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה תמיד"

פסוקים אלו הנאמרים כל יום שחרית ומנחה, מלמדים אותנו מוסר השכל, כי על ידי הקרבן שישאר מקריבים, אנו בעצם מקבלים על עצמנו להיות "כבשים" שהולכים בנאמנות אחר הרועה. "בני שנה" שכל יום יהיו בעיניך כחדשים כמו שנצטוו זה עתה. "תמימים" שבכל חלקי החיים הכל יהיה רק על פי התורה. ובאמת זה אכן תפקידנו, כמו שנאמר "עת לעשות לה' הפרו תורתך" (תהילים קי"ט) כקו) אם התורה אצלנו היא בבחינת "עת" - פעמים כן ופעמים לאו, הרי שזוהי הפרת התורה. יסודות אלו כלל ישראל מקבל על עצמו בשעת הקרבת קרבן התמיד.

הרמב"ם (פי"א מהל' מכירה ה"ט) סובר שאדם שעושה תנאי שכל מה שתאמר לי אעשה אין הקניין חל, א"כ יש להבין היאך בני"א אמרו "נעשה ונשמע", והרי אין קבלה חלה לדבר שאינו קיים. אלא מבאר ה"בית הלוי" (פרשת יתרו) שעל ידי אמירת נעשה ונשמע הקנו עצמם לעבדים, ומכיוון שהוא עבד הרי מונח בזה שכל שיאמר לו האדון יקיים. עבד עושה כל מה שהאדון אומר לו, ורק לשם כך הוא נקבה.

רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות" (מכות פ"ג מט"ז) יש מפרשים 'לזכות' - מלשון 'זכיה', שיזכו על ידי כך בקבלת שחר. ויש שפירשו - מלשון 'זיכוך' שעל ידי התורה והמצוות אדם מזוכך נשמתו. וכמו שאמר חז"ל "כל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות פ"ב מ"ב), כי זה בשביל לזכות אותנו. ואפילו עניני הגוף, לאכול כדי שיהיה כח לעבודת ה', לישון כדי שיהיה כח לעבודת ה', הכל משפיע לטובה על נשמת האדם.

***

המצב מחייב, אי אפשר להשאר כמו שהיינו, אי אפשר שלא לזון. צריכים לראות מה אנחנו צריכים לתקן. אחד הדברים, הוא

אמרת המשנה

אמרות חכמה ומוסר מאת מרן המשגיח זצוק"ל

◆ אינו מבין ◆

"ואדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו" (תהילים מט"ג) יש לפרש כוונת הפסוק, האדם אינו מבין את גודל מעלתו, הוא חושב עצמו כבהמה. את זה בעיקר היצר מנסה להשכיח מאתנו, שאנו בני מלכים ונשמה גדולה לנו.

התפילה, אין זה דרך שבאים מאוחר לתפילה, ישנם כאלו שבקביעות באים מאוחר לתפילה וזה חלק מהתכנית הקבועה שלהם. הרי היצר הרע רוצה להרוג אותנו, א"כ חובתנו כמו שאמר חז"ל "הבא להרגך השכם" להורגו", דהיינו שהדרך להרוג את היצר היא, להשכים - להתחיל את היום טוב. בימים אלו שאנו מתאבלים על ביטול קרבן התמיד, עלינו במיוחד להשתדל בעבודת התמיד שבימינו שזו התפילה. הגדולים הרי כתבו שצריך להשתדל לנצל כל רגע, זה לא זמן רגיל, אי אפשר להישאר כמו שהיינו, אנו צריכים לנצל כל רגע ללמוד.

ה' הרי פונה אלינו, ה' מחכה לנו, חובה על כל אחד לחשוב מה לתקן. "עת צרה היא

ליעקב" (ירמיהו ל' ז). מה אנחנו אטומים מלראות שה' מצפה מאתנו להשתנות. אמנם אנו מתפללים, אך זה לא נגמור בזה 'בואו חשבו' אי אפשר להישאר כפי שאנו.

***

סגנת הדור

ברוך ה' שהנסיון אצלנו כמו בבנות מואב שהוא הגיע אליהם, אך כל כך פשוט כיום לגשת אליו. באמת יש להתבונן מדוע הקב"ה הביא לפתחנו נסיון כה חמור. יתכן שכיום שכהיום אנו קרובים במיוחד לביאת המשיח, נתן הקב"ה רשות לס"א לנסות אותנו ולברור, מי באמת עובד ה'! כי מי שבאמת עובד ה' לא ילך לראות את הלכלוך.

מי שלא שם לב ואינו נזהר יאבד את כל עולמו. לפני שבני ישראל יצאו ממצרים, לא כולם זכו לצאת, גם היום מחכים כל כך לביאת המשיח, אך צריך לדעת שלא כולם יזכו. האדם הוא הקובע את גורלו, כשהמשיח יבוא האם הוא יהיה מהמאשרים או מהמסכנים.

הכלל הוא בואו חשבו, תחיו עם חשבון, הקב"ה נתן לנו כלי כזה מיוחד, והוא השכל, חבל שלא ננצל אותו. אשרינו שאנו מובטחים הבא ליטור מסייעין אותו (מכות י" ע"ב).

משנת הלכה

נטפי עונג שבת וי"ט שטרם ראו אור מאת בעמח"ס 'לקח טוב'

חובתנו להכיר בגודל ערכנו

אחד היסודות המרכזיים בעבודת ה', אשר עלינו לחזור ולשנון בלי הרף, הוא גדלותו האין-סופית של האדם! נושא חשוב זה היה מרגלא בפומיה, של מור"ר הרב ר' גדליה אייזמן זצ"ל המשגיח דשיבת "קול תורה". כך הוא מעיד על עצמו בספרו החשוב "גידולי מוסר" - בין המצרים (עמ' רכו).

הלא עיקר האדם, כך הוא אומר שם, זה החלק האלוקי שבו, דהיינו ה"צלם אלקים". ואילו הגוף אינו אלא "כמו השליה לגבי הולד, וכמו קליפת הביצה לגבי האפרוח" (חובות הלכות, עבודת האלקים פ"ט). כולו חיצוני וטפל, לעומת החלק האלוקי. דומה שאת גודלה ועוצמתה של הנפש האלוקית, אפשר לזהות ולהכיר דוקא מצד הגוף, מצד כח הרע שבאדם.

דוגמא לכך אפשר לראות במעשה של בר קמצא. ניגע בזה אך בקצה המזלג. במעשה הזה ניתן לראות את השאול הנורא הקיים באדם, בזמן שפוקד אותו איזה שהוא גירוי למידה רעה. וכמו כן רואים אנו שם את התהום הנורא והמבהיל הקיים בו, כאשר הוא אינו עובד על תיקון מידותיו. לכאורה, במבט שטחי מעיד דבר זה על קטנותו של האדם, אך בהתבוננות מעמיקה, ניווכח שאדרבה,

זו היא ראייה עצומה לגדלותו של החלק האלוקי שבאדם וליכולתו להביאו לגובהי מרומים! עד כדי כך שלצורך המשקל הנגדי, כדי שהבחירה תצא לפועל, היה צורך לברוא באדם תהומות נוראיים כאלה.

מחשבה אודות גדלותו של האדם בתור צלם אלוקים, הינה תורה שלימה המעניקה לאדם כוחות לעלות ולגדול. ובמיוחד להחזיק מעמד ולא להתפעל מהסביבה, גם כאשר אדם מוציא את עצמו בודד בין כאלה אשר אינם מסייעים לו ואפילו מתנגדים לו בעבודת ה' שלו. דוגמא מאלפת לכך, אנו מוצאים בפניחס בן אלעזר בן אהרן הכהן אשר השיב את חמת ה' מעל בני ישראל, וכאדם יחיד זכה לעשות מה שרבים רבים לא יוכלו, לגרום ל"ולא כיליתי את חמתי על בני ישראל".

על היסודות של כחו הגדול של פינחס אנו לומדים בסוף פרשת בלק, שם נאמר: "וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו". ויש לשאול מדוע נחוץ היה לפרט כאן את יחסו של פינחס? אמנם רש"י בתחילת פרשת פינחס מסביר מדוע ייחסו אותו שם, בדברי ה' אל משה, אך מדוע נחוץ פירוט ייחסו גם כאן?

מבאר אחד המפרשים, שעמידתו של פינחס

כנגד כולם, לא היתה דבר כל-כך פשוט. כי למרות שהיה בעל מדרגה, סוף סוף הוא היה יחיד כנגד כולם. אפילו משה ואהרן נשארו עומדים מבלי לפעול מאומה. לפיכך היה פינחס צריך לעורר את עצמו אודות ערך עצמו וחשיבותו. הוא עשה זאת ע"י המחשבה על ייחסו ומוצאו כנצר לעובדי ה'. דבר זה נתן לו את העזו ואת הכח, לעשות את מה שעשה. זו היא הגשת הפסוק "ויקם מתוך העדה", עדה שלימה שוממת, והוא קם מתוכה!

כך גם אנו, בעבודת ה' שלנו. כדי לקבל כוחות בתור יחידים מבלי להתפעל מהסביבה, חייבים אנו לחזק ולחשל עצמנו בחשיבותנו כבני תורה. בהיותנו חלק מעולם התורה. שהרי בן-תורה, הוא הצלם אלקים האמיתי בפועל.

נסמך לדברים היקרים האלה את סיפורו של הגר"י גלינסקי זצ"ל, אודות חויה שחווה בהיותו בגלות בסיביר. בין הגולים היה גם גנרל רוסי אשר הודח מתפקידו, והושלך בבזיון רב אל ארץ גזירה. הכל הבחינו שאותו גנרל בדימוס מחזיק בידו בדרך קבע שקית שהכילה דברים שהוא לא היה מוכן לדבר אודותם.

לילה אחד נדדה שנתו של הרב גלינסקי, ולפתע ראה את הגנרל שהוא מתרומם ומביט לכל עבר, כדי לבדוק אם כולם ישנים. וכאשר שוכנע שאין איש רואהו, פשט את מדי האסיר שבהם היה לבוש, והוציא מהשקת מדים יפים של גנרל רוסי. הוא לבש במהירות את המדים, והחל לעשות תנועות כאילו הוא עומד כרגע במסדר גדול ונותן פקודות לחיילים. כתום דקות אחדות פשט את מדיו והניחם בשקית ושב אל משכבו.

סקרנותו של ר' יעקב היתה גדולה מאוד, הוא רצה להבין מה פשר המחזה שנתגלה לעיניו. יום אחד הוא לא התאפק וסיפר לגנרל שראה אותו ב"קלקלתו", וביקש הסבר. אמר לו הקצין: הלא הינך רואה שמנסים כל הזמן לשבור את רוחי, כדי שלא אוכל לשוב יום אחד ולכהן כקצין. כדי לשמור על אישיותי אני עושה את מה שראו עיניך כדי לתקוע בלבי את היותי גנרל, וכך אני שומר את עצמי.

זוהי דוגמה חיה של אדם המכיר בגודל ערכו, ועושה את הכל לבלי יופחת מבטו על עצמו. נזכור אם כן, שאחד היסודות המרכזיים בעבודת ה', אשר עלינו לחזור ולשנון בלי הרף, הוא גדלותו האין-סופית של האדם!

חורבן ונהמה (ס) ♦ הרב רב סוקולובסקי

"נריבי עמים ינחמו בכפלים. קמיהם על פנימו גלה שולים. וזכר ה' לבני ארום את יום ירושלים" (ויצר לב' דר"ה, ומנהג כמה ערות לאומרו בנ' דפורענותא)

א. שורש כל הצרות בחורבן מקדשנו. ב. חטא העגל בטל בששים. ג. ראוי לכל יר"ש להיות מיצר ודואג. ד. פורענותא - נחמתא - תיובתא.

ודאג שאינו יר"ש, כי גם את כל המנהגים הקבועים של אבלות על החורבן צריך לעשות מתוך שברון לב ולא מלומדה, וכראוי ליר"ש.

ד. פורענותא - נחמתא - תיובתא בג' שבעות אלו קוראים ג' דפורענותא ולאחמ"כ ו' דנחמתא ולאחריהם תרתי דתיובתא (תשובה). והק' הגר"ש ברעוודא זצוק"ל (ימי רצון עמ' נד) הלא כל לבנו ג' דפורענותא הוא להשיב לבם של ישראל לאביהם שבשמים, וא"כ היה ראוי מיד אחר ג' דפורענותא לקרוא תרתי דתיובתא ומדוע הפסיקום עם ז' דנחמתא. וביאר ע"פ דברי הגר"א עה"פ מוסר ה' בני אל תמאס וגו' כי את אשר יאהב ה' יוכיח וגו' (משלי ג, יא-ב), דרך האב לייסר רק את בנו ואם יוכיח לחברו ולא ישמע לו יעזבנו אבל את בנו יוכיח ואם לא ישמע, ייסרנו, וזה מחמת האבתו, שלכן כואב לבו על רעתו ומייסרו כדי להשיבו, ואחרי שהאב מייסרו הוא מפיסו ומנחמו ומשתדל למלא רצונו כדי שהוא לא ימאס בייסורים ולהוכיח לו שעשה זאת מתוך אהבה שלמה.

ומעתה יובן דלכן אנו קוראים נחמתא אחר פורענותא כי אבינו אב הרחמן מנחמנו מיד לאחר שייסרנו כי כל הייסורים היו מרחמיו ומאהבתו עלינו.

ומנהגים לכל איש ישראל הלכות אבלות וצער בימים אלו על החורבן. אבל כיון שהש"ע קבע זאת בתחילת או"ח, כוונתו להנהיגה יום יומית ולכן הוסיף הבאה"ט שהתורה והתפילה תהיה בשמחה, כי זו דרגה גבוהה להיות בשמחה בעבודת ה' ובד בבד להיות מיצר ודואג כל העת על החורבן, והיא רק ליר"ש.

דבריו אלו עולים נכוחה עם מש"כ הבאר הגולה שם דמקור דברי הש"ע הוא הרא"ש בסי' ב' פ"ק דברכות דבאשמורת השלישית הקב"ה בוכה על היכלו ובאותה שעה ראוי לכל יר"ש להיות מיצר ודואג וכו', וזה רק לבעלי מדרגה. אבל בבאור הגר"א כ' שכוונת הש"ע למש"כ בב"ב דף ס' (סוף פ' חז"ב) ששם נאמרו מנהגי האבלות שנפסקו לכל ישראל לנהוג מאז חורבן הבית, וא"כ הרי"ז לכ"א ולא דוקא ליר"ש, ולפי"ז עדיין צ"ב מדוע רק יר"ש ומדוע זה נקבע בריש או"ח. ואולי זו כוונתו של חידושי הרי"מ לבאר שיהיה מיצר

ולכן קבעו פ' פנחס בין המצרים כי בה נאמרה פרשת המועדות המבטלת את חטא העגל.

ג. ראוי לכל יר"ש להיות מיצר ודואג

אי' בשו"ע או"ח סי' א' וראוי לכל יר"ש להיות מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק. והוסיף בבאר היטב והובא במ"ב, אבל התורה והתפלה יהיו בשמחה. וכבר נשאלה השאלה בזה מדוע רק יר"ש וכי לאדם פשוט אין דין להיות מיצר ודואג. וכמו כל הלכה בשו"ע שהיא לכל אדם באשר הוא כ"א לפי דרגתו.

וידועה אמרתו של החידושי הרי"מ שמי שלא יר"ש צריך להיות מיצר ודואג על כך שהוא לא יר"ש. ונראה כוונתו שמי שלא יר"ש כנראה שאין הוא יכול להיות מיצר ודואג כראוי על החורבן.

ושמעתי בזה בשם הגר"מ קירשנבום שליט"א דקושיא מעיקרא ליתא, דאילו היתה זו הלכה כשאר ההלכות בשו"ע היה על הש"ע לקבוע דין זה בהל' בין המצרים או ת"ב, דישי דינים

נפלא לבאר מדוע הזכירה אתונו של בלעם דוקא את מצות ג' רגלים שמקיימים ישראל, ובביא דבריו בקיצור נמרץ, דהנה חטא העגל היה שש שעות (כי בשש משה - אחר שש שעות החלו לחטוא עד סוף היום) וכדי לבטל חטא זה בששים, נתנה תורה ט"ו ימי מועד (ו' וז' דסוכות ופסח וא' דעצרת) והם ט"ו יום שיופלו בכ"ד שעות ובסה"כ שלש מאות וששים שעות שהוא פי ששים משש שעות, דהמועדים מבטלים חטא העגל. (וזהו שכ' רש"י על הגמ' (מכות כג.) דהמבזה את המועדות כאילו עובד ע"ז, דזה כולל חוה"מ, ומנ"ל הא, אלא דהטעם כנ"ל דבע"י ש"ס שעות).

ולכן הזכירה אתונו של בלעם מצוה זו משום שבלעם שת אל המדבר פניו - היינו אל חטא העגל, שהרי ישראל מקיימים ג' רגלים המבטלים את החטא הנ"ל. (והיינו נמי ד' פעמים 'אלה' שבמסורה, 'אלה' אזכרה, 'אלה' אלהיך ישראל, גם 'אלה' תשכחנה, כי "אלה מועדי השם" מבטלים את החטא המוזכר ב'אלה' הנ"ל).

א. שורש כל הצרות בחורבן מקדשנו

"וראוי להתבונן על התמורה המרה שבא עלינו בימים אלה, אשר כל התלאות שעברו עלינו מאז ועד היום תולדות התמורה היא הן, ה' ית' שמו יקומם הריסותינו", לשונו הזהב של הגאון המופלא רבי יחיאל מיכל טיקוצינסקי זצ"ל בלוח א"י. והבו דלהוסיף עלה מש"כ הגר"ר שרגא גרוסברד זצ"ל וכמו"כ כי הגר"ר אשר זעליג וייס שליט"א דהיינו הא דאי' באיכ"ר א' כד, דרבן גמליאל היה שומעו בעלילה את שכנתו בוכה על בנה שמת, והיה נזכר בחורבן הבית ובוכה כנגדה על בית המקדש. היות שכל המאורעות והצרות הפוקדים את כל אחד ואחד מיישראל שורשם מחורבן הבית, והמרחם ברחמיו הגדולים יחוס וירחם עלינו לגאלנו מכל צרות הכלל והפרט.

ב. חטא העגל בטל בששים

פרשת פנחס נקבעה שיקראוהו בין המצרים, והשל"ה הק' (ריש וישב) כי שגלגול המועדים של כל השנה, הן המועדים מהתורה והן דרבנן ככולם יש חלק ושייכות לפרשיות שקוראים באותם ימים. ויש להבין מה שייכות פ' פנחס לבין המצרים. בפניני חשוקי חמד (הובא בקובץ גליונות פ' בלק תשע"ח) הביא מאמר

עומק החטא ♦ הרב אברהם גבאי

את כל הטומאה מגוף אדם, א"כ לא היה די לישראל רק לקרות לתיקון החטא, כי מעשה העבירה נעשה ע"י זמרי באש ויקודת ובהתלהבות, שתיקונו יבוא ע"י אש.

וזה מה שעשה פינחס שלקח רומח בידו שזה אותיות רמ"ח כנגד כל אברים של אדם שע"י שמסר את כל הרמ"ח אברים למסירות נפש, ע"י זה היה תיקון לפגם ומכח זה היה תיקון לכלל ישראל כי פינחס הצית אש של קדושה וגודל הכרת החטא בכלל ישראל ולכן כתוב ויכפר על בני ישראל.

ולכן אמר 'בתוכם' שפינחס ע"י מעשיו החדיר בתוך כל יהודי ויהודי את הכרת החטא.

ונכון שכתוב אח"כ "והמה בוכים פתח אוהל מועד" אבל זה לא היה לפי גודל הכרה בחטא, כמו שאומר המגיד מקוונץ שכדרך כלים שמשתמשים בהם בחמין יגעילן בחמין, בצונן ידיה בצונן אלא כמי שכפאו, כך הוא דרכי תשובה עבירות שהם בחינת צונן שלא היו בחמדה ותאוה, לכן התיקון בצונן - שיקבל שלא יעשה עוד עבירה.

אבל מי שעבירה שלו נעשה ע"י חמין - בנפש חפצה, לכן התשובה צריכה להיות תואמת לזה.

ויש עוד דרגה כל שתשמישו באש מלבנו באש, שידוע שהיצר הרע בוער בו כאש להבה והתיקון זה באש התורה הקד' ששורפת ומכלה

של כלל ישראל במעשה זמרי זה לא בדיוק עצם עבירה, אלא בזה שהם ראו את החטא ולא הזדעזעו עד עמקי נשמתם והיה להם להכיר בעצם גודל החטא, וזה מה שכתוב ש'נעלמה מהם הלכה שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו'. פי' שנעלמה מהם הכרה בגודל החומרה של חטא זה, שאין לך שנאוי לפני הקב"ה כמוהו. וזה הגיע לחומרא כזאת עד שנגזר כליה ח"ו על כלל ישראל.

ופעם שמעתי ממור"ר אבי זצוק"ל בשם הספרים הקדושים שגם אם יהודי חטא לפחות שייאנח אנהה שזה כואב לו וזה כדי להכיר את גודל הפגם, ועי"ז נפחת העונש.

ראיתי, שמביאים מהלך נפלא ביסוד התשובה מ'הנתיבות שלום' זצוק"ל. שכל החטא שחטאו ישראל זה היה בענין הכרת החטא. ידוע שיסוד התשובה, יותר מעצם החטא שהיהודי חוטא שמבחינה מסוימת הוא כאנוס, שאין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות, היותר חמור הוא זה שעושה תשובה ולא שב כראוי, שהוא לא מרגיש את גודל הפגם שנעשה ע"י. אז הפגם יותר חמור מעצם החטא, כי אחרי החטא כבר שבה אליו דעתו ויצאה ממנו הרוח שטות, ועם כל זה הוא לא מעריך נכון את החטא שחטא.

לפי"ז אפשר לבאר שהפגם הגדול

שבת, גלות וגאולה

וְקִיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כָּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם" (כח, ט)

הקשה רבינו האוה"ח הק' מה הטעם שנשתנה מוסף שבת משאר מוספין (של ר"ח ומועדים) שבכולם מקריבין שבעה כבשים או פעמיים שבעה, ובשבת מקריבין רק שני כבשים. ות' רבינו וז"ל: טעם שמוסף שבת הוא מועט מכל מוספי ראש חודש ומוספי יום טוב והמועדים, הוא סוד "לחם משנה" ולזה מוספיו שני כבשים על שני כבשי תמיד. וסוד השביעיות רמוז ביום עצמו, כי הוא שביעי, מה שאין השביעיות מסוים לא בראש חודש ולא בשאר ימים טובים, והגם שיש שביעי של פסח, אין השביעיות קבוע בו כיום השבת, והבן. עכ"ל.

ודבריו הק' צ"ב מה ההבדל בין שבת לשש"פ, שהרי גם בשש"פ נמצא המספר שבע ביום עצמו.

ואולי י"ל בדרך אפשר דענין השבע אינו מספר בעלמא אלא מורה על מהות. ובמהר"ל מצינו בכ"מ (גבורות ה' פ' מו ואור חדש עמ' צג) דמספר שש מורה על ו' קצוות החומר - ד' רוחות מעלה ומטה,

והשבע הוא הנקודה האמצעית דהיינו הצורה והתוכן הפנימי של החומר. (המשל בזה "בית" - החומר שבו הוא האבנים והעצים והברזל, אבל עיקרו הוא הצורה והתוכן הפנימי שלו שהוא "בית")

ובזה י"ל דהשבת אינה רק היום השביעי במספר לבריאת העולם, אלא התוכן והכח הפנימי של כל הששה ימים. ורבינו האריך בזה בכמה מקומות: עה"פ ויברך אלוקים את יום השביעי (בראשית ג א) כ' למה שפירש בזוהר (ח"ב פח): כי ביום השבת משתלשל השפע של כל ששת ימי המעשה יכוין על זה אומרו ויברך כי בו צוה ה' את הברכה לחיות העולמות. ועוד האריך בזה שם עה"פ כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות כ"א) כי בשעת הבריאה ברא ה' כח לששה ימים בלבד, וביום השבת קיבל העולם כח לעוד ששה ימים וכן עד סוף כל הדורות, כי מעולם לא פסקה שמירת שבת מאדם הראשון ומצדיקים בכל הדורות. והוא מה שאמרו חז"ל (שבת קיט) כי ע"י קידוש ואמירת ויכולו נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית, היינו דע"י שמירת שבת יש קיום לעולם לששה ימים הבאים.

והנה מש"כ רבינו בתחילת דבריו דהטעם שבשבת מקריבין שני תמידין ושני מוספין בסוד לחם משנה. י"ל ע"ד מה שפירש רבינו הטעם מדוע הסתיר מרע"ה מישאל שעתידים לקבל בשישי מן כפול ללחם משנה, וכ' שם (שמות טז כב) שרצה משה שתהיה קבלת שבת וידיעתה מא-ל-עליון שלא ע"י שליח תחילה, וכיון שיצאו ללקוט כמנהגם וימצאו פי שנים יראו ראייה חושית ושכלית כי ה' מצווה עליהם כדי שבזה תהיה מצוה זו אצלם מקובלת בתוספת קבלת הרצון, ומורא גדול מעבור עליה, לצד שמעלתה גדולה, וכמאמרם ז"ל (זוה"ק ח"ב פט) שקול שבת כנגד כל התורה כולה. ויעשה להם הנס, למצוא בכפלים, אין זה אלא מעשה ה'. המבואר בדברי רבינו דענין "לחם משנה" בא להורות על מעלת השבת שבה ניכרת מלכות ה' בבחינת נס, מעל גדרי הטבע וקצוות החומר.

וכע"ז מצינו בענינא דיומא - הגלות והנחמה, דירושלים חטאה בכפלים ולקתה בכפלים ומתנחמים בכפלים. וביאר המהר"ל (נצח ישראל מט) וז"ל:

וביאור זה - כפל חטא של ישראל, כי לפי מעלת צורתן האלקית, אין ראוי שיהיה בישראל חטא. כי האומות שחוטאים מפני שעצמן הם בעלי חומר, לכך לא נחשב החטא שלהם בכפל, כמו החטא של ישראל שנחשב חטאם בכפל, כי הכפל מורה על הצורה... אבל ישראל בעצמם יש להם מעלת הצורה, ולכך חטאם בכפל מצד הצורה, שהיא שנית על מדריגת החומר. ולקו בכפלים, פירוש, כשם שחטא שלהם אינו לפי מעלת צורתם הנבדלת, שאין ראוי שיהיה בהם חטא לפי מעלתם הנבדלת, ולכך לקו בכפלים, שכל מכות היה שלא בטבע, כי היו מכות מופלאות ומבדלות גם כן, כפי מדריגת הצורה. וכן מתנחמים בנחמות כפולים. והם נחמות שהם שלא בטבע, וכולם הם נחמות אלקיים שראויים אל מעלת הצורה, והם נקראים 'נחמות כפלים'. כי הדבר שהוא לפי הטבע החמרי הוא ענין אחד, ושלא כטבע הוא כפל, לכך היו דוקא הנחמות כפולות. עכ"ל.

הרחמן יראנו בנחמת ירושלים במהרה ב"א.

מסנת המעשה

מעשים נחמדים המעוררים ליראת ה'

מלימוד לא מפסידים

אני גר בירושלים ואני לומד עם בחור באופן פרטי בישיבה בשכונת תל ציון הסמוכה לירושלים, שעות הלימוד עם הבחור זה בדרך כלל בין השעות 10:00 עד 12:00 בבוקר.

באחד הימים הייתי צריך בדחיפות הלוואה של אלף דולר, התקשרתי לחבר, והוא סיפר לי, שיש יהודי בירושלים שבכל ראש חודש הוא מלווה חמש מאות דולר לכל מי שמגיע, אין צריך להזמין תור מראש, ואין צריך ערבים, חותמים על

שטר, ונותנים לו צ'ק פתוח, והוא נותן את הכסף.

הלוואה היא לחודש, בראש חודש בבוקר מחזירים לו את הכסף ואחר הצהריים, הוא מלווה שוב את הכסף ללווים חדשים.

שעות הקבלה שלו הם בין 1:30, ל2:00, ומי שבא ראשון מקבל ראשון, הוא מלווה עד שנגמר הכסף, כך שכדי לקבל את הכסף, צריך להקדים לבא לשם לפחות בשעה 1:00.

באותו יום נסעתי לישיבה ללמוד עם הבחור שאני לומד עמו כל יום, והחלטתי שכיון שאני צריך להיות בירושלים כבר בשעה 1:00, והנסיעה מתל ציון לירושלים אורכת זמן ארוך, ובפרט בשעות אלו שיש הרבה פקקים בדרכים, לכן אסיים קצת יותר מוקדם, ואשלים זאת מחר.

התחלתי ללמוד עם הבחור, כשהגיע השעה 11:45 שרציתי לצאת, אמר לי הבחור שהוא עדיין לא הבין היטב את

הסוגיא, התלבטתי, אולי לומר לו שמחר נראה שוב את הסוגיא, אבל מצד שני בחור לא מבין, אני יכול לעזוב אותו כן, והתחלתי שוב ללמוד עמו את הסוגיא, וגם ב12:00 הוא עדיין לא הבין, והחלטתי להשאר עמו עד שהוא יבין את הסוגיא, ובמקום לצאת מוקדם יותר באותו יום, נשארתי עוד רבע שעה יותר מזמני, וסמכתי על הקב"ה שבוודאי לא יעזוב אותי כי המשכתי ללמוד עם הבחור.

הלכתי מיד לאוטובוס, ובאותו יום היה פקק ארוך מהרגיל, כך כשהגעתי לירושלים בשעה 2:15, התקשרתי לחבר שלי לשאול אותו אם יש עדיין טעם לעלות אליו, אמר לי, כעת, אני לא מאמין שיש איזה טעם לעלות, הכסף כבר מזמן נגמר שם, אבל בכל זאת אם זה לא טירחא גדולה בשבילך, כדאי לך לעלות אליו, כי שמעתי שיתכן שבליילה יהיה לו סכום נוסף, ואם יראה אותך, יכניס אותך לרשימה.

עליתי לביתו, זה ארך לי עוד קצת זמן עד שמצאתי את המקום, ודפקתי בדלת, כמובן שאף אחד לא היה שם, אבל בכל זאת ניסיתי.

המלווה פותח לי את הדלת, אני מגיש לו את השטר ואת הצ'ק, ולתדהמתי המלווה שולף לי חמש מאות דולר ומגיש לי.

ראיתי שהשם הצליח את דרכי, אזרתי אומץ, ואמרתי לו אולי יש לך עוד חמש מאות דולר, אני למעשה זקוק דחוף לאלף דולר. אמר לי המלווה, תאמין לי שהכסף כבר מזמן נגמר, רק דקה לפני שבאת אלי, היה כאן לווה שפרע לי חוב, וכך היה לי חמש מאות דולר לתת לך.

למדתי מכך מוסר השכל גדול, אני צריך לעשות את המוטל עלי, את התפקידים שהקב"ה מסר בידי, ללמוד וללמד, ואם אני אעשה את המוטל, הקב"ה כבר ידאג לי, "פותח את ידך, ומשביע לכל חי רצון".

לעילוי נשמת
ר' משה בהר"ד רחמים ומרת חנום
תורתו ז"ל
נלב"ע ז' שבט תשס"ד
*
חזונתו מרת רחל זינת בהר"ד אברהם
ומרת נחום נאל תורתו ע"ה
נלב"ע ז' שבט תשס"ז
תנצבה.